

9. Паршина О.А. Управление конкурентоспособностью машиностроительной продукции : монография / О.А. Паршина. – Днепропетровск : НГУ, 2008. – 280 с.
10. Перерва П.Г. Механизм управления уровнем конкурентоспособности продукции предприятия / П.Г. Перерва, Т.В. Романчик // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – №4. – С. 230-235.
11. Портер М. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов / М. Портер. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 454 с.
12. Талах Т.А. Використання методики управлінського аналізу при дослідженні конкурентоспроможності продукції // Економічний форум. – 2013. – №4. – С. 247-252.
13. Ушачев И. Устойчивое развитие агропродовольственного сектора: основные направления и проблемы // АПК: экономика, управление. – 2006. – № 4. – С. 5-10.
14. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 312 с.
15. Schwab K. The Global Competitiveness Report 2012–2013: insight report / K. Schwab, X. Sala-i-Martin. – Geneva : World Economic Forum, 2012. – 529 p.
- Рецензент – д.е.н., доцент Писаренко В. В.*

УДК: 336.143:336.1:352

КАЗНАЧЕЙСЬКА СИСТЕМА ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: АНАЛІЗ, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Савіцька С.І., к.е.н.

Подільський державний аграрно-технічний університет

Викладено деякі аспекти казначейського обслуговування бюджету міста Кам'янець-Подільського за доходами і видатками. Досліджено процеси формування доходів місцевих бюджетів за податковими надходженнями, неподатковими надходженнями, державними цільовими фондами, офіційними трансфертами. Розглянуто структуру доходів і видатків місцевого бюджету. Проаналізовано стан виконання планових показників надходжень до загального та спеціального фонду бюджету міста. Зосереджено увагу на недоліках і проблемах функціонування системи казначейського обслуговування місцевих бюджетів, на основі чого запропоновано шляхи удосконалення роботи органів Державного казначейства України відповідно до умов сьогодення та перспективи їх подальшого розвитку.

Are some aspects of the Treasury of the budget of the city of Kamyanets-Podilsky income and expenditure. Investigation of the processes of formation of incomes of the local budget tax revenues non-tax revenues, state earmarked funds official transfers. The structure of revenues and expenditures of the local budget. Analyzed is the state of implementation of the planned indicators of income in the General and special Fund of the city budget. Focus on the faults and problems of functioning of the system of the Treasury of the local budgets on the basis of which the ways to improve the operation of the State Treasury of Ukraine in accordance with the terms and prospects of their further development.

Постановка проблеми. Проблема нестачі фінансових ресурсів органів місцевої влади, нестабільність джерел їхніх доходів досить важлива на сьогоднішній день. У зв'язку з цим, постає нагальна потреба у поглибленому дослідженні концептуальних засад казначейського обслуговування місцевих бюджетів та обґрунтуванні системи практичних рекомендацій щодо забезпечення їх стабільності, зміцнення та підвищення самостійності регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження казначейського обслуговування місцевих бюджетів зробили у своїх працях Боровик П.М. [1], Павлюк К.В [4], Скоропад І.С. [5] та ін. Незважаючи на значні здобутки науковців у дослідженні цієї проблеми, деякі недоліки

казначейської системи касового виконання бюджетів не лише до цього часу не вирішені, але й наразі суттєво загострилися.

Постановка завдання. Основна мета даного дослідження – проаналізувати стан, визначити проблеми та перспективи розвитку казначейської системи виконання бюджетів на місцевому рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні в останні роки відбувся перерозподіл бюджетних ресурсів від місцевих бюджетів до державного бюджету. Через місцеві бюджети здійснюється перерозподіл лише 6-8 % валового внутрішнього продукту та, при цьому, частка власних надходжень місцевих бюджетів в структурі доходів зведеного бюджету складає 20-30 %.

Внаслідок цього в структурі доходів місцевих бюджетів спостерігається зростання обсягів міжбюджетних трансфертів, що є інструментом бюджетного регулювання. Крім того, частина доходів бюджетів муніципалітетів формується за рахунок місцевих податків та зборів, частка яких у структурі їх доходної бази щороку скорочується. В результаті описаних нами процесів, рівень власних надходжень бюджетів місцевого рівня є вкрай незначним, а тому вони значною мірою залежать від трансфертів, основна частка яких надходить з державного бюджету, питома вага та розмір яких з року в рік суттєво зростають [1].

За бюджетною класифікацією, всі доходи місцевих бюджетів за економічною природою поділяються на податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, державні цільові фонди, офіційні трансфери.

Розглянемо структуру доходів місцевого бюджету міста Кам'янець-Подільського Хмельницької області (рис. 1). Так, для доходів місцевого бюджету характерне збільшення із року в рік питомої ваги офіційних трансфертів у загальній сумі доходів. На сьогоднішній день офіційні трансфери становлять більше 60% загальної суми доходів зведеного бюджету міста. Податкові надходження займають друге місце у структурі джерел надходжень. Їх питома вага зменшилась з 31,2% у 2011 році до 27,5% у 2012 році, що свідчить про посилення впливу центральних органів влади на формування політики регіону. У 2013 році (за 10 місяців) питома вага податкових надходжень зросла до 33,7%. Показники неподаткових надходжень коливаються в межах років та становили у 2009 році 6,8%, у 2010 році 5,6%, у 2011 році 5,4%, у 2012 році 4,0 та за січень-жовтень 2013 року – 5,7% доходів зведеного бюджету.

*січень-жовтень 2013 р.

Рис. 1. Доходи зведеного бюджету міста Кам'янець-Подільського протягом 2009-2013* рр.

Цільові фонди відіграють незначну роль у формуванні доходів місцевих бюджетів, їх частка становила у 2009 році 2,4%, 2010 році 0,2%, 2011 році 0,1%, у 2012 році 0,07% та за 10 місяців 2013 року – 0,2% доходів бюджету.

Податок на доходи фізичних осіб зберігає позицію найвагомішого за обсягами джерела наповнення дохідної частини міського бюджету. У структурі податкових надходжень він складав у 2009 році 68,0%; у 2010 році – 69,7%; у 2011 році – 69,2%; 2012 році – 65,9%; 2013 році – 63,8% (рис. 2).

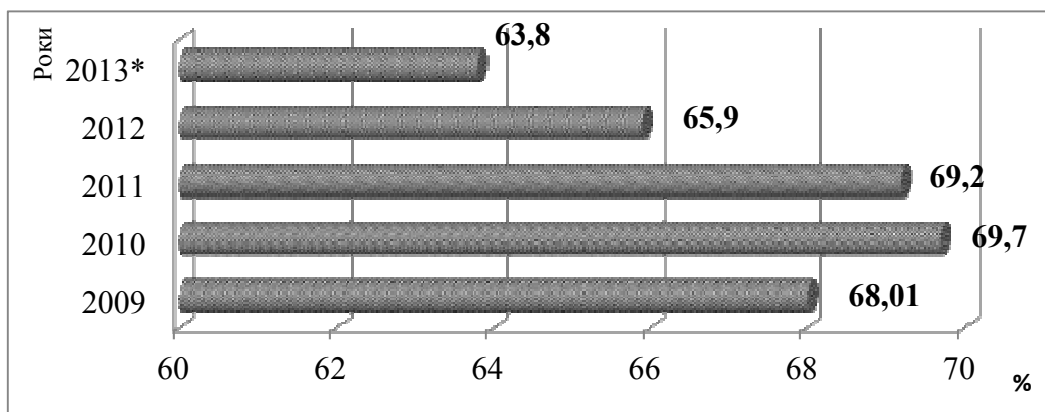

Рис. 2. Питома вага податку на доходи фізичних осіб у зведеному бюджеті міста Кам'янець-Подільський у 2009-2013 роках

Зменшення питомої ваги податку на доходи фізичних осіб, у структурі податкових надходжень місцевого бюджету пов'язане з рівнем мінімальної заробітної плати, який протягом 2013 року не змінювався.

Другим за обсягом джерелом доходів міського бюджету традиційно є плата за землю (табл. 1), яка складала у 2009 році – 15,7%; у 2010 році – 15,3%, найбільший показник у структурі фінансових ресурсів досліджуваного джерела припадає на 2011 рік, який становив відповідно – 20,8 %; у 2012 даний показник дещо зменшився і становив – 19,4%. У послідовному періоді січень-жовтень 2013 року питома вага зменшилась до 17,2 %.

Плата за торговий патент в межах років складає від 0,7% до 1% та має позитивну тенденцію до зростання. Податок на промисел та державна реєстрація підприємницької діяльності не принесли за останні три роки жодної гривні в місцевий бюджет.

Податок на прибуток не є суттєвим джерелом доходів бюджетів, їх доля складала у 2009 році – 0,5%; у 2010 році – 0,3%; у 2011 році – 0,4 %, у 2012 році – 0,2%, у 2013 році показник зріс до 2,3% доходів місцевих бюджетів.

Місцеві податки та збори за своєю природою та призначенням повинні бути основним фінансовим ресурсом місцевих бюджетів. Тому позитивним є зростання питомої ваги даного джерела доходів з 4,8 % у 2009 році до 15% у 2013 році. Причиною зростання питомої ваги є об'єктивність механізму оподаткування (бази, ставок, чітко окреслених умов, які утворюють можливість різного трактування потрібних категорій). Тому їх справляння суб'єктами господарювання призводить до зростання даного джерела доходів у зв'язку із налагодженою системою контролю та обов'язковістю систематичного подання податкових звітів до органів державної податкової служби.

Таблиця 1

**Структура податкових надходжень до бюджету міста
Кам'янець-Подільський за 2009-2013* роки**

Податкові надходження	2009		2010		2011		2012		2013*	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Податок на доходи фізичних осіб	47678,6	68,0	53618,3	69,7	63833,5	69,2	70062,0	65,9	57383,5	63,8
в т.ч. фіксований податок	755,9	1,6	645,3	1,2	426,3	0,7	3,5	0,0	-	-
Податок на прибуток підприємств	350,0	0,5	248,8	0,3	348,9	0,4	228,8	0,2	2067,4	2,3
Плата за землю	11120,8	15,9	11777,2	15,3	19218,1	20,8	20604,3	19,4	15468,1	17,2
Податок на промисел	8,9	0,0	10,0	0,0	-	-	-	-	-	-
Державна реєстрація підприємницької діяльності	40,1	0,1	45,0	0,1	-	-	-	-	-	-
Плата за торговий патент	576,2	0,8	553,2	0,7	836,8	0,9	1008,2	0,9	856,6	1,0
Місцеві податки і збори	3393,6	4,8	3236,9	4,2	6868,5	7,5	13503,9	12,7	13524,1	15,0
Інші податки	6937,9	9,9	7426,2	9,7	1132,3	1,2	982,3	0,9	629,2	0,7
Всього податкових надходжень	70106,1	100	76915,6	100	92238,1	100	106389,5	100	89928,9	100

*січень-жовтень 2013 р.

За 9 місяців 2013 року до загального та спеціального фондів бюджету міста за рахунок усіх джерел надійшло 240710,2 тис. грн, з них податків і зборів (обов'язкових платежів) без урахування міжбюджетних трансфертів (власних доходів) – 94978,3 тис. грн. За відповідний період 2012 року надійшло 231798,4 тис. грн, приріст надходжень складає 5,4 %.

До загального фонду міського бюджету надійшло 214470,4 тис. грн, що складає 92,9% до бюджетних призначень на відповідний період. Доходи загального фонду без урахування субвенцій склали 140872,2 тис. грн. при плані згідно розпису 151820,9 тис. грн., співвідношення до відповідного періоду минулого року склав 99,3 %.

Податків і зборів (обов'язкових платежів) без урахування міжбюджетних трансфертів надійшло 70517,3 тис. грн, що становить 64,6 % до річних обсягів, затверджених міською радою, і 63,3 % до доведених Міністерством фінансів України на 2013 рік. Планові призначення на 9 місяців 2013 року виконано на 88,5 %. До спеціального фонду за виключенням міжбюджетних трансфертів надійшло 24461,0 тис. грн, що становить до річних обсягів, затверджених міською радою, 89,4 %, до доведених річних показників Міністерства фінансів України – 112,3 % та до планових обсягів на звітний період 2013 року – 114,7 % [2].

У звітному періоді перерахування трансфертів до міського бюджету здійснювалось таким чином: з державного бюджету надійшло дотацій в сумі 70354,9 тис. грн, або 97,5 % до плану на звітний період, з них дотації вирівнювання – 67820,9 тис. грн (97,4 %). Одержано субвенцій з державного та обласного бюджетів в сумі 75377,0 тис. грн, або 92,5 % до плану на січень – вересень 2013 року, з них по загальному фонду – 73598,2 тис. грн, що становить 93 % до плану; по спеціальному фонду – 1778,8 тис. грн (75,9 %).

Касові видатки загального фонду міського бюджету (з врахуванням трансфертів) за 9 місяців 2013 року склали 230772,6 тис. грн, при плані 244149,3 тис. грн, що становить 94,5 % до планових призначень на звітний період. Без врахування субвенції з державного та обласного бюджетів видатки загального фонду міського бюджету склали 159 188,2 тис. грн, що складає 95,3 % до призначень відповідного періоду.

У структурі видатків місцевого бюджету значну питому вагу складають видатки по галузі: освіта – 33,1 %, соціальний захист та соціальне забезпечення – 33,6 %, охорона здоров'я – 19,7 %, державне управління – 4,6 %, культура – 4,8 %, житлово-комунальне господарство – 1,9 %, фізична культура і спорт – 0,9 %, інші – 1,4 % [2].

Таким чином, ми бачимо, що планові показники надходжень до міського бюджету на даний період не виконано, що тягне за собою і невиконання його видаткової частини. Протягом 9 місяців 2013 року на покриття тимчасових касових розривів за рахунок єдиного казначейського рахунку отримано позик на суму 135 169,6 тис. грн, станом на 01.10.2013 повернуто 117 874,6 тис. гривень.

За результатами аналізу можна зробити висновок, що робота по казначейському обслуговуванню місцевих бюджетів проводиться не належним чином. Все частіше за останні кілька місяців представники місцевої влади скаржаться, що казначейство тижнями, а часом місяцями блокує платежі місцевих бюджетів перед підрядниками. Дана проблема не вперше виникає в Україні, але щоразу стає масштабнішою, а блоковані кошти лише набирають нулів.

Існує низка проблемних питань, які виникають під час казначейського обслуговування місцевих бюджетів за видатками, основні з них: самостійне прийняття рішення органами Державного казначейства про відповідність чи невідповідність бюджетному законодавству рішення про місцевий бюджет і призупинення операцій з рахунками, хоча таке рішення має приймати суд за поданням керівників виконавчої влади; відсутня оперативність в роботі (значні затримки у фінансуванні видатків місцевих бюджетів; низький рівень кваліфікації працівників ДКУ, що зумовлено плінністю кадрів через низький рівень оплати праці; існування непродуктивних видатків для сільських, селищних бюджетів віддаленість населених пунктів від районних центрів [4].

Тому для виконання завдань, передбачених макроекономічною політикою та бюджетом, необхідно створити повну функціональну систему державного казначейства для виконання державного та місцевих бюджетів, підвищення відповідальності та забезпечення належної податкової дисципліни, що допоможе уряду удосконалити ефективність та продуктивність управлінської діяльності. Крім цього, враховуючи досвід зарубіжних країн, зокрема Франції, доцільним є створення окремого казначейського банку, який поряд із збиранням, розподілом і зберіганням бюджетних коштів братиме активну участь у фінансуванні економіки держави [3].

Висновки. Подальший розвиток системи Державного казначейства України повинен пов'язуватися із удосконаленням існуючих та створенням нових механізмів у напрямі зосередження та централізації фінансових ресурсів в єдиній структурі органів Державного казначейства України. Необхідно посилити контроль з боку держави за своєчасним і повним надходженням до бюджету фінансо-

вих ресурсів та їх ефективним використанням. У зв'язку з цим особливого значення набувають проблеми зміцнення доходної бази місцевих бюджетів, вирішити які можна, зокрема, шляхом: реформування місцевого оподаткування, перегляду статусу окремих податків, що по своїй суті є місцевими, зміни підходів до політики розподілу міжбюджетних трансфертів, основу якої має становити податковий потенціал територій, зменшення сектору тіньової економіки шляхом посилення контролю за формуванням податкових надходжень місцевих бюджетів; зміцнення місцевої економіки, створення сприятливого бізнесового та інвестиційного середовища.

Список використаних джерел:

1. Боровик П.М. Перспективи розвитку казначейської системи касового виконання бюджетів / П.М. Боровик, В.С. Вишнева // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012[37]. – №11. – с.240-245.
2. Звіт про виконання міського бюджету за 9 місяців 2013 року [Електронний ресурс] <http://kam-pod.gov.ua/index.php?do=static&page=vikonannya-mskogo-byudzhetu>.
3. Павлюк К.В. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів / К.В. Павлюк // Фінанси України. – 2004. – № 5. – С. 68-75.
4. Скоропад І.С. Шляхи вдосконалення казначейського обслуговування місцевих бюджетів за видатками. / І.С. Скоропад, І.В. Макалюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.3. –с. 251-263.

Рецензент – д.е.н. Лаврук В.В.

УДК 336.741.28

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОГО РИНКУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ ДЕРЖАВИ

**Смолянська О. Ю., доцент; Борисова І. С., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія**

У статті розкрито сутність поняття фінансового ринку. Узагальнено й уточнено трактування даної економічної категорії. Досліджено структуру та фінансові інструменти вітчизняного фінансового ринку. Проаналізовано стан та перспективи його розвитку. Розглянуто роль фінансового ринку у сучасній фінансовій системі України як механізму, що дозволяє перетворювати вільні фінансові кошти та заощадження в інвестиції, а також запобігає через надання фінансових послуг у торгівлі фінансовими інструментами натуралізації національного господарства, сприяє активізації діяльності економічних суб'єктів на ринкових засадах. Доведено, що фінансовий ринок є необхідним чинником економічного зростання та євроінтеграції національної економіки. Запропоновано шляхи удосконалення відносин між основними економічними суб'єктами вітчизняного фінансового ринку з метою підвищення його ефективності.

The article reveals the essence of the concept of financial market. Generalized and clarified the interpretation of the economic categories. Investigated structure and financial instruments of the domestic financial market. Analyzes the state and prospects of its development. The role of the financial market in the modern financial system of Ukraine as a mechanism that allows you to convert free financial funds and savings in investments, as well as prevents through provision of financial services to trade financial instruments naturalization national economies, promotes activization of economic actors on the market. It is proved that the financial market is a necessary factor for economic growth and European integration of the national economy. Suggested ways of improving the relations between the main economic agents in the domestic financial market in order to increase its effectiveness.